

สัจนิยมมหัศจรรย์กับการนำเสนอความทรงจำบาดแผลในนวนิยาย
 เรื่อง พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ
 ของวีระพร นิติประภา¹

Magical Realism and the Presentation of Traumatic Memory in
*Phutthasakkarat Atsadong kap songcham khong songcham
 khong Maewkurapdam* by Weeraporn Nitiprapa

นภสร เสวกวัง²

Napasorn Sawekwang

บทคัดย่อ

เหตุการณ์ความรุนแรงที่เคยเกิดขึ้นในอดีตได้ส่งผลให้บุคคลได้รับผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะสภาวะทางจิตใจที่ต้องทนทุกข์ทรมานจากความทรงจำบาดแผลจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากความทรงจำบาดแผลของผู้ประสบเหตุที่มีลักษณะกระจัดกระจาย ไม่ปะติดปะต่อ และไม่อาจเล่าได้อย่างสมเหตุสมผลเหมือนความจริงสามัญทั่วไป ความทรงจำบาดแผลจึงแฝงฝังอยู่ในร่างกายและภาษาที่จะใช้ในการกล่าวถึง

บทความฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการนำเสนอความทรงจำบาดแผลของตัวละครตาวดตงอันเนื่องมาจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง และลักษณะสัจนิยมมหัศจรรย์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ* ของวีระพร นิติประภา เพื่อแสดงให้เห็นว่า ลักษณะสัจนิยมมหัศจรรย์มีความสัมพันธ์กับการนำเสนอความทรงจำบาดแผลอย่างมีนัยยะสำคัญ จากการศึกษา

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหัวข้อเรื่อง สัจนิยมมหัศจรรย์กับการนำเสนอความทรงจำบาดแผลในนวนิยาย ไทยร่วมสมัย

²นิสิตปริญญาโท ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

e-mail: napasornsawekwang2539@gmail.com

Master Student, Department of Comparative Literature, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

พบว่า ลักษณะสัจนิยมมหัศจรรย์เป็นรูปแบบการประพันธ์ที่ให้ค่ากับความมหัศจรรย์ในฐานะความจริงอีกลักษณะหนึ่งที่มีความเป็นไปได้และสามารถเกิดขึ้นได้เท่าเทียมกับความจริงเชิงประจักษ์ แม้ไม่สมเหตุสมผลตามลักษณะของความจริงในแบบสัจนิยมก็ตาม ทั้งนี้ ลักษณะสัจนิยมมหัศจรรย์มีบทบาทสำคัญที่สร้างความเป็นไปได้ให้ผู้ประพันธ์สามารถเปลี่ยนเสียงของความเจ็บปวดเหล่านั้นให้กลายเป็นความมหัศจรรย์และเปิดเผยให้ผู้อ่านได้เห็นความทรงจำบาดแผลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการปรับเปลี่ยนความรู้เดิมที่มีต่อความทรงจำบาดแผล อย่างไรก็ตาม บทความฉบับนี้ ผู้เขียนไม่ได้ครอบคลุมถึงแก่นเรื่องหลัก ตลอดจนเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ของเรื่อง หากเฉพาะเจาะจงเพียงแค่ตัวละครตาทวดตงและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น

คำสำคัญ: ความทรงจำบาดแผล สัจนิยมมหัศจรรย์ ความมหัศจรรย์

Abstract

Violent incidents that took place in the past harm individuals physically and mentally. Especially, the mental state that inevitably suffers from those traumatic memories. Because the horrific memories of the victims are scattered, they cannot be communicated as rationally as a shared fact. So many terrible memories persist in the body, and there is a language barrier to express them.

The purpose of this research is to investigate the novel's relationship between traumatic memory presentation of Grandfather Tong's and magical realism. The magical realism feature was substantially connected with the presentation of unpleasant memories, as shown in *Phutthasakkarat Atsadong kap songcham khong songcham khong Maewkurapdam* by Weeraporn Nitiprapa.

Magical realism, according to the study, is a type of writing that regards miracles as a different potential and possible realization of factual reality. Magical realism plays a vital part in allowing the author to transform the sounds of anguish into magic and reveal those painful memories to the reader, as well as altering previous perceptions of traumatic memories. On the other hand, The author does not address the fundamental issue. If only the personalities of the Grandfather Tong's and one historical event were included.

Keywords: traumatic memory, magical realism, magic

1. บทนำ

ในสภาวะที่โลกกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่วิถีโลกใหม่ (New Normal) เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โรคอุบัติใหม่นี้ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านพฤติกรรมหรืออารมณ์ความรู้สึก ประเด็นที่สำคัญคือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 เป็นสถานการณ์วิกฤตใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การรับมือต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าวจึงไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตสาธารณสุขทั่วโลก การสูญเสียชีวิตของบุคคลจำนวนมากจึงเป็นเหตุการณ์ที่ต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อมนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับความเศร้าโศกเสียใจจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องที่รับมือได้ยาก ทั้งนี้ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักอาจเป็นสาเหตุให้ผู้ดำรงอยู่หรือบุคคลในครอบครัวต้องเผชิญกับความเจ็บปวดที่กระทบกระเทือนต่อจิตใจอย่างหนักและก่อให้เกิดเป็นความทรงจำบาดแผลได้ในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม แม้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคจะมีเงื่อนไขและขอบเขตที่จำกัดต่อการใช้ชีวิต หากเราเข้าใจสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อเรียนรู้และโอบรับความเป็นไปได้ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการทำความเข้าใจบุคคลที่มีความทรงจำบาดแผลในฐานะผู้ที่ส่องเข้าไปสำรวจถึงสภาวะภายในของบุคคล อาจสามารถทำให้เราเข้าใจช่วงเวลาวิกฤตและดำรงอยู่ภายใต้ชีวิตรูปแบบใหม่อย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ความทรงจำบาดแผล (traumatic memory) เป็นเหตุการณ์หรือประสบการณ์บางอย่างที่เคยเกิดขึ้นในอดีต และส่งผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การเผชิญหน้ากับความรุนแรงทางการเมือง ความโหดร้ายจากรัฐที่กระทำต่อบุคคล การข่มขืน เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นสร้างความเจ็บปวดจนเกินกว่าจิตสำนึกของมนุษย์จะสามารถยอมรับได้ หลายครั้งจิตสำนึกจึงพยายามปฏิเสธและหลบลี้หนีกับว่าสิ่งนั้นไม่เคยเกิดขึ้น อี. แอน เคปแลน (E. Ann Kaplan) ชี้ให้เห็นว่า ความทรงจำบาดแผลอาจถูกกระตุ้นจากจิตไร้สำนึกและเหตุการณ์ความเลวร้ายดังกล่าวจะผุดขึ้นมาหลอกหลอน ผู้ประสบเหตุผสมผสานไปกับภาพแพนตาซีที่ถูกก่อรูปจากประสบการณ์เลวร้ายที่เคยเกิดขึ้นในอดีต (Kaplan, 2005, p.32) ฉะนั้นเรื่องเล่าบาดแผลจึงเป็นรูปแบบการเขียนถึงสิ่งที่ไม่สามารถพูดได้และอยู่นอกเหนือกรอบการอธิบายของจิตสำนึก ความทรงจำบาดแผลจึงปรากฏขึ้นในลักษณะของความทรงจำที่กระจัดกระจาย ไม่ปะติดปะต่อ Caruth อ้างถึงใน (จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์, 2557, น.91) และไม่สามารถเล่าออกมาเป็นภาษาแบบสมเหตุสมผลได้ เช่นที่ซุติมา ประภาสวุฒินสาร ชี้ให้เห็นว่า การนำเสนอความ

รุนแรงทางเพศที่ส่งกระทบต่อจิตใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบ บาดแผลที่ฝังอยู่ภายในจิตใจเป็นสิ่งที่
ไม่อาจมองเห็นได้ด้วยสายตา หากจำต้องอาศัยจินตนาการในการหยั่งรู้และทำความเข้าใจ (ชุดิมา
ประกาศวุฒิสาร, 2552, น.146) นัยยะนี้ทำให้ความมหัศจรรย์ในลักษณะสัญญนิยมมหัศจรรย์มีหน้าที่
สำคัญในการสื่อให้เห็นความสลับซับซ้อนของสิ่งที่เป็นอื่นและไม่อาจทำความเข้าใจได้ด้วยกรอบของ
เหตุผลซึ่งมักปรากฏตัวในรูปแบบของ “ผี” ที่โผล่ขึ้นมาให้ตัวละครพบเห็นอย่างสม่าเสมอ
ความมหัศจรรย์ในนวนิยายเรื่อง *พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ* จึงมี
ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจความทรงจำบาดแผลในตัวบท เพราะหน้าที่หนึ่งของความ
มหัศจรรย์ในนวนิยายสัญญนิยมมหัศจรรย์คือ การประกอบสร้างสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็น หรือจับต้อง
ไม่ได้ให้ปรากฏขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม (Jeanne Delbaere-Garant, 1995, p.251)

กรอบของบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนเน้นการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะสัญญนิยมมหัศจรรย์ในฐานะ
รูปแบบของความหมายชนิดหนึ่งที่สัมพันธ์กับประเด็นเรื่องความทรงจำบาดแผลของปัจเจกบุคคล
ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ* ของวิระพร
นิติประภา สาเหตุหนึ่ง เนื่องจากวรรณกรรมเป็นเครื่องมือที่มีค่าในการเรียกคืนประสบการณ์ที่
เจ็บปวด (Pederson, 2014, p.350) และนับเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการถ่ายทอดความทรงจำ
บาดแผลสู่การเล่าเรื่อง วรรณกรรมจึงมีคุณค่าในการสื่อสารความเจ็บปวดภายในจิตใจที่ลึกซึ้งที่สุด
และผู้เขียนมองว่าลักษณะสัญญนิยมมหัศจรรย์มีศักยภาพในการเล่าเรื่องทางเลือกและเป็นเครื่องมือ
ของผู้ถูกกดขี่ได้เป็นอย่างดี ด้วยพลังแห่งจินตนาการและความมหัศจรรย์ในฐานะการจับภาพความ
เจ็บปวดของประสบการณ์บาดแผลและเผยแผ่เรื่องราวความทรงจำดังกล่าวให้เป็นความทรงจำแบบ
เล่าเรื่องผ่านกลยุทธ์ทางวรรณกรรม โดยไม่มองว่าความทรงจำที่ชาตวินเหล่านี้เป็นเรื่องแปลก
ประหลาดแต่อย่างใด

2. สัจนิยมมหัศจรรย์

สัจนิยมมหัศจรรย์³ (magical realism) เป็นขนบทางวรรณศิลป์ที่ถือกำเนิดขึ้นจากกระแสความคิดหลังอาณานิคม โดยมีต้นทางมาจากวงการทัศนศิลป์ยุโรปในช่วงหลังสงครามโลก ครั้งที่ 1 ซึ่งมีศิลปินชาวเยอรมันชื่อ ฟรันทซ์ โรห์ (Franz Roh) เป็นผู้บุกเบิกคนสำคัญ ต่อมาเมื่อสัจนิยมมหัศจรรย์เริ่มแพร่หลายในวงการวรรณกรรมละตินอเมริกา รวมทั้งในประเทศไทยที่เคยตกอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าอาณานิคม วรรณกรรมแนวสัจนิยมมหัศจรรย์จึงถูกใช้เพื่อวิพากษ์ และท้าทายอำนาจครอบงำของเหล่าประเทศเจ้าอาณานิคม ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์ กล่าวถึงหัวใจสำคัญของสัจนิยมมหัศจรรย์ว่า

“เป็นการหลอมรวมวรรณกรรมสองแนวที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ได้แก่ วรรณกรรมแนวสัจนิยมที่นำเสนอโลกแห่งความจริงโดยอิงอยู่กับหลักวิทยาศาสตร์ และข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์กับวรรณกรรมแนวแฟนตาซีที่นำเสนอโลกเหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักวิทยาศาสตร์ แต่ใช้ตรรกะของอำนาจเหนือธรรมชาติมาเป็นตัวกำหนด โดยให้โลกแห่งความจริงและโลกความมหัศจรรย์มาดำรงอยู่คู่กันและดำเนินไปภายใต้ตรรกะชุดเดียวกัน ” (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, 2559, น.26)

จากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นถึงบทบาทของวรรณกรรมสัจนิยมมหัศจรรย์ในการวิพากษ์นิยามของคำว่า “จากโลกทัศน์แบบตะวันตก ” ความจริง “ที่ตั้งอยู่ระบบคิดแบบเหตุผล ซึ่งไม่อาจนำมาใช้ทำความเข้าใจความจริงอันมหัศจรรย์⁴ ในโลกทัศน์แบบละตินอเมริกาได้ วรรณกรรมสัจนิยมมหัศจรรย์จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาอัตลักษณ์ของชาติละตินอเมริกาเพื่อปลดแอกจาก

³คำว่า “สัจนิยมมหัศจรรย์” (magical realism) เป็นการหลอมรวมวรรณกรรมสองประเภทที่ขัดแย้งกัน กล่าวคือ คำว่า “realism” อ้างถึงวรรณกรรมแนวสัจนิยมที่มุ่งถ่ายทอดความเป็นจริงของชีวิตและสังคมโดยยึดหลักความเหมือนจริงและความสมจริง เมื่อพิจารณากำเนิดของวรรณกรรมสัจนิยมที่เริ่มขึ้นในโลกตะวันตกช่วงศตวรรษที่ 18-หลักความเหมือนจริงและความสมจริง 19 ของสัจนิยมจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะตั้งอยู่บนหลักเหตุและผลแบบวิทยาศาสตร์ธรรมชาติในแนวปฏิฐานนิยมโดยมีความจริงเชิงประจักษ์นิยมเป็นบรรทัดฐาน ส่วนคำว่า “magic” อ้างถึงวรรณกรรมแนวแฟนตาซีที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติเหนือจริง ที่ไม่อาจอธิบายได้ด้วยหลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมักพบได้ในงานวรรณกรรมพื้นบ้านหรือตำนานท้องถิ่นที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องงมงาย อ้างถึงใน (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, 2559, p. 20)

⁴“ความจริงอันมหัศจรรย์” (lo real maravilloso) เป็นแนวคิดของอาเลโด้ การ์เปเนเตียร์ (Alejo Carpentier) ผู้มีชื่อเสียงในการเผยแพร่รูปแบบและแนวคิดสัจนิยมมหัศจรรย์ในละตินอเมริกา การ์เปเนเตียร์มองว่า ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในทวีปละตินอเมริกาเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์โดยธรรมชาติ ซึ่งแฝงฝังอยู่ในระบบความคิดและวิถีชีวิต ความจริงอันมหัศจรรย์ดังกล่าวสามารถพบเห็นได้ทั่วทุกที่ในทวีปละตินอเมริกา ดูเพิ่มเติม (สุเรศ โซติอุตมพันธ์, 2554, pp. 25-27)

การครอบงำทางความคิดและอิทธิพลทางวัฒนธรรมของเจ้าอาณานิคมตะวันตก อย่างไรก็ตามก็ดี คุณสมบัติของลักษณะสำนึมนิยายมหัศจรรย์ที่ถูกใช้เพื่อตั้งคำถามกับ “ความจริง” อาจเป็นไปได้เพื่อสร้างความเข้าใจความเป็นจริงรูปแบบอื่นที่ไม่เป็นเพียงความจริงที่เกิดขึ้นตามหลักวิทยาศาสตร์เพียงประการเดียว กล่าวคือ ลักษณะสำนึมนิยายมหัศจรรย์เปิดพื้นที่ให้กับความเป็นอื่นในฐานะความจริงอีกรูปแบบหนึ่ง เฉกเช่นในบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนมองว่า ขบวนการเล่าเรื่องด้วยกลวิธีสำนึมนิยายมหัศจรรย์เป็นขบวนการเลือกที่สร้างความเป็นไปได้ให้ความทรงจำบาดแผล ซึ่งดำรงสถานะราวกับสิ่งที่ไร้ตัวตน ไม่ปรากฏ และไม่มีหลักฐานที่พิสูจน์ได้อย่างประจักษ์ชัดให้สามารถดำรงอยู่ รับรู้ได้ และมีคุณค่าเท่าเทียมกับความจริงเชิงประจักษ์เช่นเดียวกัน

เนื่องจากมีนักวิชาการหลายท่านพยายามที่จะนิยามลักษณะสำนึมนิยายมหัศจรรย์ ผู้วิจัยจึงจำกัดขอบเขตในการศึกษาโดยเลือกวรรณกรรมสำนึมนิยายมหัศจรรย์ที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์ห้าประการ ของเวนดี้ บี ฟาริส (Wendy B. Faris, 1995, pp.167-174) ซึ่งเสนอไว้ในบทความ Scheherzade's Children: Magical Realism and Postmodern Fiction ดังนี้

ประการแรก ในนวนิยายสำนึมนิยายมหัศจรรย์ ตัวบทจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบแบบมหัศจรรย์ที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยกฎของเหตุผล ความมหัศจรรย์ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีคำอธิบายหรือข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ แต่ได้รับการยอมรับเป็นความจริงอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่แตกต่างจากความจริงสามัญทั่วไป

ประการที่สอง การพรรณนารายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์มหัศจรรย์เช่นเดียวกับการนำเสนอเหตุการณ์สำนึมนิยาย กล่าวคือ เหตุการณ์มหัศจรรย์ภายในตัวบทจะถูกนำเสนอราวกับเป็นเรื่องราวปกติที่พบเจอในชีวิตประจำวัน การพรรณนาความมหัศจรรย์เช่นนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่า ความมหัศจรรย์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงภายในโลกของตัวบท

ประการที่สาม ผู้อ่านอาจเกิดความรู้สึกสับสนในเบื้องต้นต่อการนำเสนอองค์ประกอบสำนึมนิยายและองค์ประกอบมหัศจรรย์ที่ดูขัดแย้งกันแต่ถูกนำเสนอภายใต้ตรรกะชุดเดียวกัน ความมหัศจรรย์ที่ไม่สอดคล้องกับหลักเหตุและผล จึงอาจมองได้ว่าความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นเป็นเพียงภาพหลอน หรือเป็นเพียงแค่จินตนาการของตัวละคร อย่างไรก็ตาม การเล่าเหตุการณ์แปลกประหลาดมหัศจรรย์ด้วยน้ำเสียงปกติและตัวละครไม่รู้สึกละ

แปลกประหลาดต่อความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้น ในเวลาต่อมา ผู้อ่านจึงจะเริ่มคุ้นชินและยอมรับความมหัศจรรย์ดังกล่าวว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในตัวบท

ประการที่สี่ โลกสังนิยมและโลกมหัศจรรย์ภายในตัวบทมีความเชื่อมโยงกัน เช่น ความมหัศจรรย์แทรกเข้ามาในโลกสังนิยม หรือโลกมหัศจรรย์แฝงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโลกสังนิยม พรหมแดนระหว่างความจริงและความลวงที่เคยอยู่ตรงข้ามกันและมีขอบเขตแน่ชัด การหลอมรวมกันของสององค์ประกอบดังกล่าวทำให้เส้นแบ่งระหว่างสองชั่วพราเลี่ยนและไม่อาจแบ่งแยกได้อย่างชัดเจน

และประการสุดท้าย นวนิยายสังนิยมมหัศจรรย์จะตั้งคำถามกับแนวคิดที่ดูเป็นเรื่องสากลและสามารถระบุได้แน่ชัดภายนอกตัวบทเช่น เรื่องของเวลา สถานที่ หรืออัตลักษณ์ส่วนบุคคล เส้นแบ่งที่พราเลี่ยนผ่านลักษณะสังนิยมมหัศจรรย์จะชี้ให้เห็นว่าความเชื่อและความตระหนักรู้ถึงความไม่แน่นอนของแนวคิดที่มีมาก่อนหน้า

อาจสรุปได้ว่า ลักษณะสังนิยมมหัศจรรย์คือ การนำเสนอมุมมองความมหัศจรรย์และความจริงตามชนบสังนิยมในระนาบเดียวกัน โดยมีความพยายามสร้างบรรทัดฐานใหม่ในการตัดสินกล่าวคือ ภายในตัวบท ความมหัศจรรย์ไม่ได้มีสถานะเป็นอื่น หากได้รับการยอมรับว่าเป็นความจริงรูปแบบหนึ่ง เพื่อตั้งคำถามกับชนบการเล่าแบบสังนิยมที่ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานของระบบเหตุผลนิยมและหลักทางวิทยาศาสตร์ซึ่งพยายามกำจัดสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับแนวทางดังกล่าวออกไป ความมหัศจรรย์ที่ดำรงอยู่ในลักษณะสังนิยมมหัศจรรย์จึงเปรียบเสมือนการวิพากษ์ความไม่สมบูรณ์ของตรรกะแบบเหตุผล ทั้งการมีอยู่ของความมหัศจรรย์สื่อให้เห็นว่ามีบางอย่างอยู่นอกเหนือการทำเข้าใจตามระบบเหตุผลนิยม

3. สังนิยมมหัศจรรย์ในฐานะรูปแบบของความหมาย

สังนิยมมหัศจรรย์ไม่ได้เป็นเพียงกลวิธีการเขียนที่เลื่อนลอย หากแต่ชนบทางวรรณศิลป์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมายบางอย่าง สารที่ได้จากลักษณะสังนิยมมหัศจรรย์จึงเป็นการส่งผ่านความหมายให้ผู้อ่านได้พิจารณาพิเคราะห์ทางวรรณกรรมภายในนวนิยายควบคู่ไปกับเนื้อหาที่ผู้เขียนนำเสนอด้วย ผู้เขียนมองว่าลักษณะสำคัญของสังนิยมมหัศจรรย์มีนัยยะในฐานะรูปแบบของความหมายแบบหนึ่งต่อการนำเสนอความทรงจำบาดแผล ทั้งแสดงให้เห็นว่ากลวิธี

ข้างต้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจธรรมชาติของความทรงจำบาดแผลที่มีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น

ประการแรก การเล่าแบบสัญญนิยมมหัศจรรย์แสดงให้เห็นขีดจำกัดของกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่มีมาก่อนหน้า โดยเฉพาะการเล่าแบบสัญญนิยมที่มุ่งเน้นความต่อเนื่องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีตอนต้น ตอนกลาง ตอนจบที่ชัดเจน และเชื่อว่าความจริงสามารถถ่ายทอดได้อย่างซื่อสัตย์และตรงไปตรงมา ผู้เขียนมองว่าชนบดดังกล่าวไม่อาจอธิบายความสลับซับซ้อนของความทรงจำบาดแผลได้เพียงพอ เนื่องจากความทรงจำบาดแผลอยู่นอกเหนือกรอบการทำความเข้าใจของเหตุผลและไม่สามารถเรียงร้อยได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน การเล่าแบบแฟนตาซี แม้มองว่าความจริงไม่ได้เข้าถึงอย่างตรงไปตรงมา หากสามารถเข้าถึงความจริงได้ผ่านจินตนาการ ชนบดดังกล่าวจึงนำเสนอความสลับซับซ้อนภายในจิตใจที่ไม่สามารถพูดออกมาผ่านภาษาได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมองว่าการเล่าด้วยชนบดดังกล่าวยังเป็นไปแบบมีเงื่อนไขและติดอยู่ในกรอบการอ่าน กล่าวคือ ความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นในเรื่องเล่าแยกออกและตัดขาดจากโลกความเป็นจริง สำหรับผู้อ่านความมหัศจรรย์จึงได้รับการยอมรับในฐานะความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นในโลกใบอื่น มิใช่เกิดขึ้นในโลกสามัญที่เราดำรงอยู่ พรหมแดนระหว่างความจริงและความมหัศจรรย์จึงมีขอบเขตที่แน่ชัด ในแง่นี้ ความทรงจำบาดแผลที่คล้ายกับความมหัศจรรย์จึงมีสถานะไม่ต่างจากความลวง ตลอดจนไม่สามารถเกิดขึ้นจริงได้ ฉะนั้น ความทรงจำบาดแผลที่ถูกนำเสนอผ่านชนบดแฟนตาซีจึงไม่ต่างจากการขบขันสถานะความเป็นอื่นต่อความทรงจำบาดแผล ดังนั้น ผู้เขียนมองว่าการเล่าจากแบบใดแบบหนึ่งเพียงประการเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการอธิบายความสลับซับซ้อนของความทรงจำบาดแผลได้ การเลือกใช้ลักษณะผสมผสานอย่างสัญญนิยมมหัศจรรย์จึงเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเสนอความทรงจำบาดแผลมากขึ้น

ประการที่สอง การรับรู้ความจริงผ่านสัญญนิยมมหัศจรรย์ อาจทำให้เข้าใจง่ายขึ้นด้วยการอธิบายภาวะของผี “ผี” ที่ถูกนำเสนอด้วยกลวิธีสัญญนิยมมหัศจรรย์สามารถอธิบาย ทำความเข้าใจ และพิสูจน์ได้ไม่แตกต่างจากความจริงทางกายภาพ ผีที่ปรากฏผ่านชนบดสัญญนิยมมหัศจรรย์จึงมีสถานะไม่แตกต่างจากความจริงสามัญทั่วไป ความน่าสนใจคือ การปรากฏของ “ผี” อย่างเป็นรูปธรรมในนวนิยายสัญญนิยมมหัศจรรย์ขัดแย้งกันกับความเข้าใจที่ตั้งอยู่บนหลักเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ที่เชื่อว่าผีไร้ตัวตน ไม่ปรากฏ และคาดเดาไม่ได้ ในแง่นี้ จึงแสดงให้เห็นขีดจำกัดของสมมติฐานทางวิทยาศาสตร์ของตะวันตกที่เชื่อว่า ความจริงนั้นสามารถรับรู้ คาดเดา และควบคุมได้

(Zamora, 1995, p.497) ตลอดจนเข้าถึงได้ด้วยกรอบคิดแบบวิทยาศาสตร์ โลอิส ซาโมร่า (Lois Parkinson Zamora) กล่าวว่า

“the ghost functions as an ontological link between the excessive reality of the text and the often overlooked excesses of the readers' own reality. [...] Ghosts embody the fundamental magical realist sense that reality always exceeds our capacities to describe or understand or prove and that the function of literature is to engage this excessive reality, to honor that which we may grasp intuitively but never fully or finally define.” (Zamora, 1995, pp.497-498)

ในแง่ “ผี” จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของความมหัศจรรย์ และนับเป็นองค์ประกอบที่ต่อต้านกรอบการอธิบายความจริงด้วยโลกทัศน์แบบสังคมนิยมดั้งเดิมอย่างชัดเจน จึงทำให้ผีเป็นองค์ประกอบมหัศจรรย์ที่นำเสนอความซับซ้อนของความทรงจำบาดแผลออกมาได้โดยไม่ถูกตีกรอบ ลดทอน และบิดเบือนด้วยตรรกะ หรือกฎเกณฑ์ชุดใดชุดหนึ่ง

และประการสุดท้าย การสลายเส้นแบ่งระหว่างความจริงและความลวง เมื่อองค์ประกอบสังคมนิยมและองค์ประกอบมหัศจรรย์ภายในตัวบทสามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างเท่าเทียมกัน กฎเกณฑ์ในการควบคุมตัวบทจึงไม่ได้เป็นไปแบบชั่วคราวข้ามหรือแบ่งแยกชั่วคราวทั้งสอง เป็นต้นว่าความจริงมีค่าและสูงส่งเหนือกว่าความมหัศจรรย์ที่มักถูกมองว่าเป็นเรื่องงมงายและไร้เหตุผล การสลายเส้นแบ่งดังกล่าวจึงสร้างความเป็นไปได้ให้สิ่งที่วิทยาศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้และขาดความน่าเชื่อถือดำรงอยู่ภายในตัวบทอย่างมีสถานะไม่แตกต่างจากความจริงเชิงประจักษ์ ผู้เขียนมองว่า การเข้าถึงความจริงเพียงแง่มุมเดียวหรือมีกฎเกณฑ์การเข้าถึงความจริง จึงไม่เพียงพอต่อการเข้าใจความเป็นจริงในรูปแบบอื่น เนื่องจากสิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่เรียกว่า “เหตุผล” ตามหลักวิทยาศาสตร์ ถูกเก็บกดและถูกปฏิเสธไว้ภายใต้ความไม่จริงหรือความลวง ความทรงจำบาดแผลในฐานะความมหัศจรรย์รูปแบบหนึ่งจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะถูกลดทอนคุณค่าไม่ต่างจากความลวงหรือถูกมองข้ามความสำคัญลดหลั่นไป ฉะนั้น ผู้อ่านควรพินิจพิจารณาคู่ตรงข้ามทั้งสองอย่างระมัดระวังเพื่อทำให้เราไม่พลาดมุมมองที่สำคัญซึ่งอาจส่งผลต่อการทำความเข้าใจเรื่องนั้นได้อย่างแท้จริง

4. สัจนิยมมหัศจรรย์กับทรงจำบาดแผล

ในนวนิยายเรื่อง *พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ* บอกเล่าเรื่องราวโศกนาฏกรรมของครอบครัวชาวจีนอพยพที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทย ผ่านความทรงจำอันกระต่อนกระแต่นของแมวกุหลาบดำ หลังจากตัวละครตาหวดตงเดินทางมายังเมืองไทยไม่นาน ได้แต่งงานกับยายหวดเสงี่ยม ตาหวดตงใช้ความพยายามอย่างหนักในการฝ่าฟันความยากลำบากเพื่อก่อร่างสร้างตัวในแผ่นดินไทย และเผื่อวันพาครอบครัวกลับไปยังบ้านเกิดเมืองนอนอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางการเมืองทั้งจากเมืองจีนแผ่นดินใหญ่รวมถึงสงครามกลางเมืองในไทย ได้สร้างความผันแปรให้กับครอบครัวนี้ เมื่อตัวละครตาหวดตงมีโอกาสกลับไปยังเมืองจีนและได้รับรู้สาเหตุการตายของแม่ตนเองที่เมืองจีน ว่าตายด้วยการสังเวยชีวิตให้กับการระเบิดคันกันแม่น้ำเหลืองของรัฐบาลเจียงไคเช็คเพื่อสกัดกั้นการรุกรานของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง⁵ ตัวละครจึงกลับมาพร้อมคำสาปของสายน้ำว่าครอบครัวตัวเองจะต้องตายด้วยน้ำกันทุกคน เรื่องราวดำเนินไปจนกระทั่งสงครามกลางเมืองสิ้นสุดและเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในห้วงการปฏิวัติวัฒนธรรม การปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ส่งผลให้รัฐบาลจีนต้องทำลายทรัพย์สินของพวกนายทุน ทรัพย์สินและที่ดินของตัวละครตาหวดตงก็เป็นหนึ่งที่ถูกทางการริบจนหมดสิ้น ยิ่งไปกว่านั้น ภรรยาคนที่สองและลูกที่ตาหวดตงเคยมีไว้ตั้งแต่ครั้งนั้นเพื่อให้ดูแลอาณาจักรยังถูกพิพากษาโดยตุลาการชาวนา ขณะเดียวกัน ชาวจีนโพ้นทะเลไม่อาจกลับสู่บ้านเกิดได้ เนื่องจากรัฐบาลจีนไม่ยอมรับ ทั้งยังมองว่าเป็นภัยต่อแผ่นดิน ความหวังและความปรารถนาของตัวละครตาหวดตง ที่จะกลับไปสู่แผ่นดินเดิมนั้นริบร่ำทำให้เขาประสบกับการโหยหารากเหง้าของตนเอง และจมอยู่กับความทรงจำบาดแผลจนเสียชีวิต

⁵การระเบิดคันกันแม่น้ำเหลืองของทางการจีนเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสาธารณรัฐประชาชนจีน ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในเดือนมิถุนายน 1938 ขณะนั้นรัฐบาลเจียงไคเช็คดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองและการทหาร เจียงไคเชกวางอุบายใช้กลยุทธ์สำคัญ คือ การใช้น้ำเป็นอาวุธแทนกองกำลังทหารเพื่อสกัดกั้นการรุกรานของจักรวรรดิญี่ปุ่น แม้การระเบิดคันแม่น้ำเหลืองครั้งนี้จะสามารถหยุดยั้งและตัดขาดเส้นทางการบุกรุกเข้ามาของญี่ปุ่นได้ แต่ได้สร้างความเสียหายและสูญเสียแก่ชนชาติน้อยอย่างหนักใน 3 มณฑลได้แก่ มณฑลเหอหนาน มณฑลเจียงซู และมณฑลอานฮุย การกระทำที่เลวร้ายนี้ส่งผลให้ชาวจีนเสียชีวิตกว่า 900,000 คน และอีก 4 ล้านคนต้องกลายเป็นผู้อพยพไร้บ้าน (ดูเพิ่มเติม Kathryn Jean Edgerton-Tarpley, "From 'Nourish the people' to 'Sacrifice for the Nation': Changing Responses to Disaster in Late Imperial and Modern China" p. 447-448, 456. และ Diana Lary, "Drowned Earth: The Strategic Breaching of the Yellow River Dyke, 1938" p. 203).

ประเด็นที่น่าสนใจในนวนิยายเรื่องนี้คือ ความทรงจำบาดแผลของตัวละครตาทวดตงที่มีความสลับซับซ้อนและถูกนำเสนอด้วยกลวิธีสำนึกนิยมนิเทศกรรมภายในตัวบท ซึ่งในการพิจารณาประเด็นดังกล่าวอาจเริ่มจากการอธิบายมูลเหตุของความทรงจำบาดแผลของตัวละครตาทวดตงที่มีอย่างน้อย 2 สาเหตุสำคัญ ได้แก่ ประการแรก ตัวละครต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนจึงทำให้ตัวละครต้องประสบกับการโยกย้าย “บ้าน” และเฝ้ารอวันที่จะกลับไปยังบ้านเกิดอีกครั้ง และประการที่สอง การกลับไปรับรู้สาเหตุการสูญเสียแม่และครอบครัวในฐานะบุคคลอันเป็นที่รักจากเหตุการณ์ทางการเมือง

หากพิจารณามูลเหตุความทรงจำบาดแผลของตัวละครตาทวดตงข้างต้นจะเห็นได้ว่าทั้งสองสาเหตุล้วนสัมพันธ์กับประเด็นทางการเมืองอย่างยิ่งยวด กล่าวคือ ในประการแรก แม้การเดินทางออกจาก แผ่นดินแม่ของตัวละครตาทวดตงเป็นเพียงความปรารถนาส่วนบุคคลที่จะสร้างฐานะของตัวละคร หากแต่ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งจากแผ่นดินเดิมและแผ่นดินใหม่ ล้วนส่งผลให้ตัวละครไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ดังนั้น ในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนบทความจึงจะให้ความสำคัญกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากรัฐที่ส่งผลต่อบุคคลผ่านการนำเสนอความทรงจำบาดแผลของตัวละครตาทวดตง ดังเช่นในฉากหนึ่งที่พรรณนาให้เห็นถึงสาเหตุการตายของครอบครัวตัวละครตาทวดตงที่เมืองจีน ความว่า

“ครอบครัวตายไปพร้อมกันหมดแล้วในน้ำท่วมใหญ่เมื่อหลายปีก่อน ตอนทางการเงินตัดสินใจสังเวยชีวิตคนนับล้านเพื่อสกัดกั้นการรุกรานของญี่ปุ่นด้วยการระเบิดคันกันแม่น้ำเหลืองที่เมืองเจิ้งโจว ทิ้งปล่อยหมู่บ้านนับพันกว่าสามหมื่นคนลี้ภัยตายได้ห้วงน้ำโดยไม่มีประกาศเตือนหรือสั่งอพยพล่วงหน้าว่าฝ่ายตรงข้ามจะไหลท่วมทัน ชายวัยกลางคนที่หลงรอดเล่าให้เขาฟังว่า ขุนเขาน้ำสูงทะมึนโถมครืนเข้าใส่หมู่บ้านตอนก่อนรุ่งสาง ชัดพาร่างคนจมน้ำทั้ง ๆ ยังหลงไหลล่องลอยออกไปในยามเช้า จากนั้นทั้งคน ทั้งข้าวของ เศษปรักพัง ซากปศุสัตว์เปิดไถ่แว่วควายก็ถูกน้ำลากไหลผ่าน ไร่นา ป่าเขา แม่น้ำลำคลอง เข้าไปตามเมืองน้อยใหญ่เมืองแล้วเมืองเล่า พร้อมกับกวาดเอาซากศพกับเศษปรักพังสมทบเพิ่มตามไปอีกตามไปรายทาง ศพคนเป็นพัน ๆ ลอยเบียดเสียดตามกันไปอย่างกับฝูงปลา” (วีรพร นิธิประภา, 2559, น.81)

เหตุการณ์ที่คร่าชีวิตของครอบครัวตัวละครข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งนับเป็นเหตุการณ์ที่กระทำต่อผู้บริสุทธิ์อย่างโหดเหี้ยมและเลวร้ายอย่างมากที่สุด ฉะนั้น ในประการที่สอง การกลับไปรับรู้สาเหตุการตายของบุคคลในครอบครัวจึงทำให้ตัวละครตวาดตึงเกิดความเจ็บปวดภายในจิตใจอย่างแสนสาหัสและต้องการที่จะลบเลือนความสะเทือนขวัญเหล่านั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้วความทรงจำบาดแผลเป็นสิ่งที่ไม่อาจลืมได้ แม้ผู้ประสบมีความพยายามจะลบมากเพียงใดก็ตาม ในแง่นี้ ประสบการณ์อันเลวร้ายจึงไม่ได้จบลงพร้อมไปกับเวลาแห่งอดีตหรือการเสียชีวิตของครอบครัว ตัวละคร หากเหตุการณ์เหล่านั้นยังคงกลับมาหาผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างสดใหม่ในรูปแบบความทรงจำบาดแผล

การอ่านความทรงจำบาดแผลที่เกิดขึ้นผ่านลักษณะสัญลักษณ์มหัศจรรย์ผู้อ่านควรตระหนักว่า ธรรมชาติอันแปลกประหลาดของความทรงจำบาดแผลเป็นความจริงอีกรูปแบบหนึ่งแม้จะอยู่เหนือกรอบการทำความเข้าใจที่คุ้นเคยของเรา เนื่องจากความฝังใจจากประสบการณ์สะเทือนขวัญจะไม่ถูกจัดเก็บเป็นเรื่องราวที่สมเหตุสมผล หากจะอยู่ในรูปร่องรอยทางความรู้สึกและอารมณ์ที่ไม่ปะติดปะต่อกัน ทั้งภาพ เสียง ความรู้สึกทางกาย สิ่งปรากฏแท้จริงแล้วไม่แตกต่างจากเรื่องมหัศจรรย์ที่น่าเหลือเชื่อที่ต้องการผู้รับฟังที่เปิดกว้างและมีความเห็นอกเห็นใจ พร้อมทั้งการพยายามเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความจริงที่มันเป็น ดังที่ Md Abu Shuhid Abdullah กล่าวว่า

“magical realism is a reconstruction of the above-mentioned catastrophic events, which cannot be properly represented or explained through the traditional realist narrative. It tries to present any brutal event in a graspable manner but does not really distort the truth of it.” (Abdullah, 2020, p.5)

ในแง่นี้ การสื่อสารความทรงจำบาดแผลที่เข้าใจยากผ่านความมหัศจรรย์ อย่างน้อยที่สุด พลังแห่งจินตนาการไม่มีขีดจำกัดและสามารถทำให้ผู้อ่านคาดการณ์สิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มีกฎเกณฑ์ใดมาจำกัดการรับรู้ นอกจากนั้น ความมหัศจรรย์ยังสามารถนำเสนอประสบการณ์ที่ยากจะเข้าใจให้กลายเป็นเหตุการณ์ที่เข้าใจได้ ผู้เขียนมองว่า ลักษณะสัญลักษณ์มหัศจรรย์มีศักยภาพในการเล่าเรื่องผู้ที่กำลังใช้ชีวิตกับความทรงจำบาดแผล และเป็นเครื่องมือในการนำเสนอความทรงจำ

บาดแผลของผู้ประสบเหตุในฐานะสิ่งที่เป็นจริงและเกิดขึ้นตามจริง โดยไม่ลดทอนความหมายของ ความทรงจำบาดแผลที่ถูกเก็บกดเหล่านี้ให้เป็นเพียงสิ่งที่ไม่ปรากฏ มองไม่เห็น และไม่ได้รับการ ยอมรับให้มีคุณค่าในฐานะความจริงอีกรูปแบบหนึ่ง

ความมหัศจรรย์ในสังนิมมัทศจรรย์จึงสามารถบันทึกความเจ็บปวดของประสบการณ์อัน เลวร้ายด้วยพลังแห่งจินตนาการ ทั้งยังเปลี่ยนความทรงจำที่เจ็บปวดเหล่านี้ให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความทรงจำบาดแผลมากขึ้น ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ให้เห็นผ่านประเด็น “ผี” ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชชี้ว่า “ผีเป็นรูปแบบหนึ่งของความมหัศจรรย์ และนับเป็นองค์ประกอบที่ ต่อต้านกรอบการอธิบายความจริงด้วยโลกทัศน์แบบสังนิมมอย่างชัดเจนจึงทำให้ผีเป็นองค์ประกอบ มหัศจรรย์ที่นำเสนอความซับซ้อนของความทรงจำบาดแผลออกมาได้โดยไม่ถูกตีกรอบ ลดทอน และ บิดเบือน” (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช, 2559, น.100) และประเด็น “การตายอันมหัศจรรย์” ของตัวละคร ตาหวดตง เพื่อแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่มีความทรงจำบาดแผลไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข เฉกเช่นคนทั่วไป หากต้องจมอยู่กับความสิ้นหวังไปตลอดชีวิต

4.1 “ผี” กับการเผยความจริงคู่ขนาน

โดยทั่วไป การเกิดขึ้นของ “ผี” มักถูกมองว่าเป็นอภินิหารหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกและวางอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อของแต่ละบุคคล ในทางเดียวกัน อภินิหารเหล่านี้มักถูกมองข้ามและไม่ได้รับความสำคัญจากความจริงเชิงวิทยาศาสตร์ ที่วางอยู่บนหลักข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ การพบเห็น “ผี” จึงเป็นเพียงความเชื่อส่วนบุคคล สิ่งที่บุคคล รู้สึกจึงไม่ได้รับการยอมรับว่ามีอยู่อย่างน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม การพบเห็น “ผี” ที่อาจมองว่าเป็น เรื่องเพื่อฝัน หากสำหรับผู้ที่มีความทรงจำบาดแผล อาการพบเห็น “ผี” เป็นหนึ่งในรูปแบบการ หลอกหลอนของเหตุการณ์อันเลวร้ายที่ผู้ประสบเหตุต้องประสบจริง รายละเอียดเหล่านี้จึงไม่ควรถูก มองข้ามและต้องได้รับการพิจารณาอย่างสำคัญ และความคาดหวังดังกล่าวเป็นไปได้ในลักษณะ สังนิมมัทศจรรย์ เนื่องจากกลวิธีดังกล่าวให้ค่าความมหัศจรรย์เทียบเท่ากับความจริงในโลกสังนิมม ฉะนั้น ปรากฏการณ์พบเห็น “ผี” เมื่อพิจารณาผ่านลักษณะสังนิมมัทศจรรย์แล้ว ตัวบทไม่สามารถ ลดทอนอภินิหารของผีได้ ทั้งผียังมีสถานะไม่แตกต่างจากความจริงที่ดำรงอยู่และมีตัวตนทาง กายภาพ

ในแง่นี้ การพบเห็น “ผี” ในฐานะอาการหนึ่งที่ผู้ความทรงจำบาดแผลต้องประสบ แม้แลดู ไม่น่าเชื่อถือกลับกลายเป็นความมหัศจรรย์ในฐานะความจริงอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นเพียง

จินตนาการหรือความพึงใจส่วนบุคคลในพื้นที่สัจนิยมมหัศจรรย์ ด้วยเหตุนี้ ภายในตัวบทจึงเป็นการเน้นย้ำการดำรงอยู่ของ “ผี” ในฐานะความจริงรูปแบบหนึ่งและยอมรับว่าสิ่งที่เกิดขึ้นสมจริงอย่างไม่มีข้อกังขา อย่างไรก็ตาม แม้ลักษณะข้างต้นจะดูไม่น่าเชื่อถือสำหรับผู้อ่านในเบื้องต้น แต่ความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกันระหว่างความจริงแบบสัจนิยมและความจริงแบบมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นภายในตัวบทจะระบับความไม่เชื่อในการอ่าน จนกระทั่งผู้อ่านจะตระหนักและรับทราบการพบเห็นผีที่เกิดขึ้นในนวนิยาย ไม่ว่าจะเป็น น้ำเสียงของผู้เล่าเรื่องที่เล่าเหตุการณ์แปลกประหลาดนั้นด้วยน้ำเสียงปกติราวกับเป็นเรื่องสามัญธรรมดาหรือปฏิกิริยาของตัวละครเองที่ไม่ได้รู้สึกแปลกประหลาดต่อความมหัศจรรย์เบื้องต้น สอดคล้องกับที่ ยูจีน แอล อวา อธิบายว่า “magical realism expects the reader both to acknowledge and to accept the illusion of the fictional world.” อ้างถึงใน (Abdullah, 2020, p.31) ในแง่นี้ การเผชิญหน้าระหว่างความจริงกับความลวงจึงเป็นไปได้ด้วยการเปิดพื้นที่แบบใหม่ในลักษณะสัจนิยมมหัศจรรย์ที่แตกต่างไปจากความรู้เดิม กล่าวได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวเอื้อให้ความมหัศจรรย์มีตัวตนอย่างไม่ถูกกดทับในฐานะความจริงอีกรูปแบบหนึ่งที่คู่ขนานไปกับความจริงเชิงประจักษ์

ใน พุทธศักราชสอดคล้องกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ เล่าว่า เรื่องราวเหตุการณ์ความรุนแรงที่ครอบครัวตาทวดตงประสบ ไม่เคยถูกเขียนหรือจดจำไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ ทั้งทางการเงินได้ปกปิดการสังเวยชีวิตคนจีนจำนวนมากนี้เป็นความลับและกลบฝังเหตุการณ์ดังกล่าวไว้กับเป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ในแง่นี้ การปรากฏของ “ผี” ซึ่งเป็นตัวแทนของความทรงจำอันเลวร้ายในอดีตอาจสื่อถึงความโหดร้ายของอำนาจรัฐที่กระทำต่อประชาชนและพยายามกลบเกลื่อนความโหดร้ายดังกล่าวให้ไม่มีตัวตนอยู่ในความรู้ของคนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ความเลวร้ายเหล่านี้ไม่อาจใช้อำนาจกดทับได้ทั้งหมด เพราะเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นจะดำรงและมีตัวตนอยู่ในความทรงจำของปัจเจกผู้เคราะห์ร้ายและครอบครัวของปัจเจกที่ได้รับผลกระทบตาทวดตงในฐานะบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการสูญเสียคนในครอบครัวจากเหตุการณ์ดังกล่าว จึงต้องเผชิญกับเศษเสี้ยวของความทรงจำบาดแผลที่ผุดมาหลอกหลอน ในที่นี้คือ การกลับมาของผีแม่ของตัวเอง สำหรับตาทวดตงผีจึงไม่ได้เป็นเพียงภาพลวงตาที่เกิดขึ้น แต่เป็นภาพสมจริงของความบอบช้ำจากอารมณ์ความรู้สึกที่ท่วมท้นจากความสูญเสีย และเป็นสัญลักษณ์ของความเจ็บปวดที่ฝังอยู่ในสมองของผู้มีความทรงจำบาดแผล ผีที่ปรากฏจึงเป็นเหมือนหลักฐานยืนยันความทรงจำบาดแผลที่มีอยู่ภายในของตัวละครโดยไม่สามารถถูกลบออกไปจากความทรงจำได้ ดังที่ “ผี” ของตัวละครแม่อาทวดตงปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง เป็นต้นว่า

“มีคนเห็นวิญญาณแม่เขาดั้นด้นกลับมาถึงบ้านจนได้กระทั่งหลังความตาย ปรากฏเลื่อนรางในตอนก่อนรุ่งสาง เสื้อผ้ายังเปียกโชก ทั้งหยดน้ำนองลงเป็นทาง ข้างหลัง เดินโซซัดโซเซร้องไห้สะอึกสะอื้นตามหาหลาน ๆ ที่ถูกน้ำซัดสาบสูญไปตามถนน” (วีรพร นิติประภา, 2559, น.81)

จากเหตุการณ์ข้างต้นจะเห็นว่า “ผี” ที่ปรากฏให้เห็นในนวนิยายสังนิยมนิพนธ์ของวีรพร นิติประภา ภาพลวงตาที่คิดฝันไปเอง หรือไม่ใช่ผีในฐานะวิญญาณที่คอยหลอกหลอน หรือคุกคามสิ่งมีชีวิต เฉกเช่นที่พบเจอทั่วไป หากผีในสังนิยมนิพนธ์ของวีรพร นิติประภา กลับดูคล้ายมนุษย์สามัญธรรมดาที่เจ็บปวดรวดร้าวกับเรื่องราวในอดีต “ผี” เหล่านี้ดูมีชีวิตและจิตใจ เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกไม่แตกต่างจากมนุษย์สามัญ ทั้งยังปรากฏให้เห็นลักษณะทางกายภาพที่มีเสื้อผ้ายเปียกโชก “ผี” ที่ปรากฏจึงนำเสนอเรื่องจริงที่ยังคงมีชีวิต และเน้นย้ำอย่างประจักษ์ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตยังคงมีตัวตนและส่งผลกระทบกระเทือนจิตใจต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแสนสาหัส สิ่งที่เกิดขึ้นไม่สามารถหายไป และไม่อาจลบเลือนไปอย่างง่ายดาย การปรากฏของ “ผี” ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมจึงไม่ต่างจากหลักฐานของความทรงจำบาดแผลที่ยังคงประจักษ์ชัดและผุดขึ้นมาหลอกหลอนผู้ประสบเหตุเสมอมา

4.2 บาดแผลของตาหวดตงกับความตายอันมหัศจรรย์

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้มีความทรงจำบาดแผลคือ ในแต่ละบุคคลจะไม่สามารถกักเก็บประสบการณ์หรือกักเก็บความทรงจำดังกล่าวได้อย่างถาวร เนื่องจากผู้ประสบเหตุจะสูญเสียความสามารถในจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและขาดทักษะการเชื่อมโยงเหตุการณ์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ผู้ประสบเหตุจึงไม่สามารถควบคุมความทรงจำเหล่านี้ได้ ความทรงจำบาดแผลจะเกิดขึ้นในลักษณะการซ้ำด้วยตัวเอง กล่าวคือ ประสบการณ์บาดแผลหรือความทรงจำอันเลวร้ายที่ถูกอัดแน่นเอาไว้จะหลุดลอยออกมาจนกระทั่งเริ่มก่อตัวผู้ประสบเหตุและทำซ้ำในรูปแบบของภาพเหตุการณ์ย้อนหลัง ฝันร้าย ภาพหลอน และปรากฏการณ์รุกรานอื่น ๆ Caruth อ้างถึงใน (Abdullah, 2020, p.3) ทั้งผู้ประสบเหตุที่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวจะมีปฏิกิริยามากเกินไปแม้จะถูกรบกวนเพียงเล็กน้อยและมักจะทุกข์ทรมานจากสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมาก สามารถสรุปได้ว่าสำหรับผู้มีความทรงจำบาดแผล สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวไม่ว่าจะน่าเชื่อถือหรือไม่ก็ตามไม่สามารถละเลยหรือมองข้ามความสำคัญได้เลย

เช่นหลังจากตัวละครตาวตตงรับรู้เหตุการณ์ครั้งนั้น ความเลวร้ายที่เกิดขึ้นก่อตัวเป็นความทรงจำบาดแผลที่ลึกถึงต่อบุคคลผู้ได้รับผลกระทบ อารมณ์ความรู้สึกดังกล่าวมีความซับซ้อนเกินกว่าจะบรรยายออกมาเป็นภาษาได้ เมื่อความทรงจำบาดแผลเป็นประสบการณ์ที่อธิบายไม่ได้อยู่นอกเหนือภาษาที่ใช้ทำความเข้าใจของมนุษย์เต็มไปด้วยความแหงวุ่น ไม่ปะติดปะต่อ ขาดความต่อเนื่อง และไม่สามารถทำความเข้าใจได้ ประสบการณ์ความสูญเสียดังกล่าวจึงตามหลอกหลอนผู้ประสบเหตุในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้นว่า “ตาวตตงจ่อมจมลงในความหลัง ... ซึมเศร้ากับหัวใจว่าไม่อาจสืบว่านเครือของตัวเองต่อไปได้จนถึงขั้นเพื่อหวังเห็นแม่มาหาเปียกปอนเหมือนทุกครั้ง ยืนเดียวดายใต้เงาพรางพรางของหลิวตอนย่ำค่ำ แต่ไม่ได้เรียกชื่อ หรือพูดอะไรแม้แต่คำเดียว” (วีรพร นิติประภา, 2559, น.208)

ความน่าสนใจของฉากนี้คือ ก่อนที่ตัวละครจะรับรู้เรื่องราวการตายครอบครัวตนเองนั้น ตาวตตง แทบจะไม่เคยคิดถึงแม่ เขาแทบจะใช้เวลาทั้งหมดอุทิศให้แก่ความปรารถนาจะกลับบ้านเกิดเมืองนอนและหญิงคนรัก อย่างไรก็ตาม การรับรู้เรื่องราวของการตายของแม่ กลับยิ่งกระตุ้นให้เขาคิดถึงแม่ ครั้งแล้ว ครั้งเล่า ซ้ำแล้ว ซ้ำเล่า “จู่ ๆ...ดวงแก้วของชีวิตก็มีอันร่วงกราวร่วงแตก จู่ ๆ...แม่ก็มาปรากฏให้เห็นอีก เปียกปอน เศร้าสร้อยและซีดจางลงทุกขณะ ได้ต้นหลิวเมืองจีน จู่ ๆ...ร่างกายเขาก็ไม่แข็งแรงดีเหมือนเก่า และรู้สึกได้ถึงความตายที่เคลื่อนไหวเข้ามาทุกวัน” (วีรพร นิติประภา, 2559, น.287) จนกลายเป็นอาการหลอน ยิ่งตาวตตงคิดถึงแม่เท่าไร สภาพแวดล้อมรอบตัวของตัวละครกลับรู้สึกแปลกแยกมากขึ้น ตัวละครผู้นี้ไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติอีกต่อไป ตาวตตง เริ่มเผชิญกับความหลอกหลอนที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในทุกวัน ดังเช่นความตอนหนึ่งว่า

“คืนที่ห้าสิบสี่ หลังกลับจากเมืองจีน เขาลืมตาพบตัวเองนอนอยู่บนเตียงในห้องปรื๋มเต็มไปด้วยน้ำ และหลงเพ้อช่วยนาที่ว่ากำลังนอนอยู่ในตู้ปลาที่เคยเห็นหน้าภัตตาคารในกรุงปักกิ่งและแว้งคว้างในริ้วเมฆสีมั่งคั่งของแสงจันทร์ ท่ามกลางเครื่องเรือนกับสิ่งละอันพันละน้อยที่ลอยฟ่องทั่วห้อง เขาก็เห็นแม่คว่ำหน้าลงมาจากเพดาน ยังคงเยาว์เท่ากับข้าวที่เขาเห็นเป็นครั้งสุดท้าย สองแขนพาดกลางเหนือหัวเหมือนไขว่คว้าเรียกหาจ้องมองเขาแน่วแน่นด้วยในตาเงิบงันช่วยนิจนิ-รันดร์คู่นั้น ตงตง...หล่อนเรียกหา นุ่มนวล ผ่องเบา ตงตง... ด้วยน้ำเสียงที่มีแต่

หล่อนคนเดียวในโลกเท่านั้นที่ใช้เรียก ... ตาหวดตงก็จะทักทักไปว่าแม่ที่ตายมาหา
พร้อมกับทั้งหยาดน้ำไว้ด้วยเพื่อยืนยัน” (วีรพร นิติประภา, 2559, น.96)

แม้ตาหวดตงจะแสดงให้เห็นความคลางแคลงสงสัยต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมองว่า
เป็นภาพหลอนหรือจินตภาพที่เกิดจากตัวละครเอง ในทางกลับกัน หากพิจารณาจากลักษณะ
สัจนิยมมหัศจรรย์ ตัวบทไม่ได้ชี้ชัดตัดสินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความจริงหรือเป็นความลวง แต่เส้นแบ่ง
ระหว่างข้อตรงข้ามทั้งสองกลับมีความพร่าเลือนและซ้อนทับระหว่างกัน ความเป็นได้ของสิ่งที่เกิดขึ้น
ระหว่างภาพหลอนจากจินตนาการและภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจึงเป็นไปได้เท่า ๆ กัน ฉะนั้น
องค์ประกอบมหัศจรรย์ข้างต้นจึงไม่ต่างจากการเน้นย้ำให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้มีความทรงจำบาดแผลต้อง
ประสบไม่ว่าจะเป็นเวลาที่วุ่นวาย ไม่มีอดีต ไม่มีปัจจุบัน ไม่มีอนาคต หากแต่จมอยู่กับความบอบสลาย
ภายในจิตใจ ตลอดจนการเน้นย้ำถึงความไม่แปลกประหลาดของสิ่งเหนือธรรมชาติที่ช่วยเติมเต็ม
แง่มุมของความจริงอันมหัศจรรย์ของความทรงจำบาดแผล

นอกจากนี้ อาการสำคัญของผู้มีความทรงจำบาดแผลที่พบส่วนใหญ่คือ ผู้ประสบกับสภาวะ
ดังกล่าวมักหลีกเลี่ยง หลบหลีกสถานการณ์ สถานที่ และผู้คนที่เตือนให้พวกเขานึกถึงเหตุการณ์ที่
กระทบกระเทือนจิตใจ สิ่งที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้พวกเขาแปลกแยกจากบุคคลอื่น ความมหัศจรรย์ได้
เข้ามาถ่ายทอดความทรงจำบาดแผลอันสลับซับซ้อนที่เกิดขึ้น เห็นได้จากฉากการตายของตัวละคร
ตาหวดตง เนื่องจากตัวละครต้องการหลีกเลี่ยงคำสาปสายนน้ำที่เคยมีว่าครอบครัวของตนจะต้อง
จบชีวิตด้วยน้ำ ตาหวดตงจึงเลือกหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ดังกล่าวไปจบชีวิตบนภูเขาซึ่งเป็นพื้นที่ห่างไกล
จากน้ำ ดังในความตอนหนึ่งที่เล่าว่า

“เขาค่อยๆ เอาเทปขาวติดปิดตามขอบประตูหน้าต่าง การเดินทางไกลกับ
หวนคืนหลังว่างมานานทำเอาบันเอวปวดร้าวหนักจนเขาต้องส่งเสียงครางเบา ๆ
ออกมาเป็นระยะ เสร็จก็ตรวจตราความเรียบร้อยซ้ำ จนพอใจก็นั่งลงเขียน
จดหมาย จากนั้นก็ล้างหน้าล้างตาเปลี่ยนเสื้อผ้า หวีผมเผ้าเรียบร้อยแล้วถึงก่อเตา
อังโล่ที่หอบหิวมิติดชิดมาด้วยในกระเป๋ หลับตาเอาผ้าเปียกโปะปากกับจมูกรอ จน
หมดควันเหลือแต่ถ่านรุ่มวาก็ทอดร่างลงนอน กระหม่อมลึกในใจว่าสามารถหลีกเลี่ยง
พ้นคำสาปให้ต้องตายในน้ำมาได้ทำเอาเขายิ้มเยาะ ก่อนจะหลับจมกับความทรงจำ
กระแทนกระท่อนของกลิ่นควันไฟโรยรางยามพลบในชนบทหน้าหนาว ” (วีรพร

นิติประกาศ, 2559, น.360) [...] “ผ่านไปเกือบสองชั่วโมงคนงานคนหนึ่งก็วิ่งหน้าตื่นมาบอกว่าเจอใครไม่รู้มานั่งคู้อยู่ในก้อนน้ำแข็ง และแล้วทวดตงก็ได้กลับบ้านที่เขารักอีกครั้ง ในสภาพนั้น ...ขดมกมิดชิดไม่ให้เปลวแดดแผดต้องได้กองเกลบ แสยะยิ้มกรุ้มกรุ้ม ไม่เลิก นัยน์ตาเบิกโพลง ใหม่สดราวกับยังมีชีวิตในก้อนน้ำแข็ง ประหนึ่งดอกโบนที่เบ่งบานช่วงวันรันดร์ในฟองแก้วทับกระดาศ” (วีรพร นิติประกาศ, 2559, น.363)

ฉากข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ท้ายที่สุดตัวละครตาทวดตงไม่อาจหนีพ้นจากคำสาปได้เนื่องจากตัวละครกลับฟื้นขึ้นจากความตายและไปจบชีวิตด้วยการนั่งคู้อยู่ในก้อนน้ำแข็ง ความตายอันมหัศจรรย์ดังกล่าวอาจตีความได้อย่างน้อย 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ตัวละครรู้สึกเจ็บปวดจากการค้นพบว่าแผ่นดินแม่ที่ตนเฝ้าฝันและปรารถนาจะกลับไปไม่ได้เป็นแผ่นดินที่บริสุทธิ์ยุติธรรม เอกเช่นที่จินตนาการไว้ การพยายามหลีกเลี่ยงไม่ยอมตายด้วยน้ำซึ่งเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของแผ่นดินแม่ด้วยการจบชีวิตโดยการนั่งคู้คู้ในก้อนน้ำแข็งจึงอาจมีความหมายว่า ตาทวดตงไม่สามารถหนีจากกับดักแผ่นดินแม่ที่ตนจินตนาการได้พ้น หากยังยึดติดอยู่กับแผ่นดินแม่ในอุดมคตินั้นในแง่หนึ่ง การจบชีวิตด้วยน้ำจึงเปรียบเสมือนการพยายามกลับเข้าสู่กรรมมารดาอีกครั้ง ดังที่ชุตินา ประภาศวุฒินสาร อธิบายไว้ว่า แม่/น้ำ เป็นอุปลักษณะที่เชื่อมโยงธรรมชาติกับความเป็นแม่ การได้สัมผัสใกล้ชิดกับธรรมชาติเปรียบเสมือนการกลับคืนสู่กรรมมารดา ฉะนั้น การหวนกลับคืนสู่สุทธหรือกรรมมารดาจึงมีความหมายถึงการหวนกลับคืนสู่บ้านเกิดนั่นเอง (ชุตินา ประภาศวุฒินสาร, 2563, น.115-117) และประการที่สอง การตายด้วยน้ำนอกจากจะเกิดขึ้นกับตัวละครตาทวดตงแล้วเหตุการณ์ดังกล่าวยังเกิดขึ้นซ้ำในตัวละครรุ่นลูกหลานจนกลายเป็นโศกนาฏกรรมของครอบครัวนี้ ประเด็นดังกล่าวอาจตีความได้ว่า ความทรงจำบาดแผลที่ไม่ได้รับการแก้ไขหรือสะสางอย่างถูกต้องจะถูกส่งต่อไปยังรุ่นต่อรุ่นได้ไม่แตกต่างจากมรดกแห่งความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างไม่สิ้นสุด

5. บทสรุป

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ การรับมือกับผลกระทบที่ตามมาอันเนื่องมาจากความทรงจำบาดแผลที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลใกล้ชิดย่อมเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เช่นเดียวกัน ฉะนั้น การดำเนินชีวิตตามวิถีโลกใหม่ (New Normal) ที่แปรเปลี่ยนไปอาจเกิดขึ้นใน

ลักษณะที่ว่า บุคคลในสังคมต่างยอมรับความสูญเสีย ตลอดจนความทรงจำบาดแผลของบุคคลอื่น อย่างตระหนักรู้และเอาใจใส่ โดยไม่ละเลยหรือเพิกเฉยต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

สังนิยมนหัตถกรรม นับเป็นขนบทางวรรณศิลป์ที่เอื้อต่อการเปิดพื้นที่แก่ความจริงอันหลากหลาย ไม่จำกัดเพียงแค่ความจริงเพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะความจริงที่วางอยู่บนหลักคิดแบบเหตุผลและข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ที่พิสูจน์ได้ ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้ความทรงจำบาดแผลที่ดำรงอยู่ในรูปแบบของความมหัศจรรย์สามารถปรากฏและมีตัวตนอย่างสำคัญ ใน *พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ* แสดงให้เห็นว่า การที่บุคคลหนึ่งต้องเผชิญกับประสบการณ์ความสูญเสียที่ทำให้เกิดความทรงจำบาดแผลนั้นได้สร้างความเสียหายแก่บุคคลจนไม่อาจใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ในแง่หนึ่ง ปัญหาดังกล่าวอาจไม่สามารถแก้ได้ที่ตัวบุคคล ตราบเท่าที่เหตุการณ์ความรุนแรงยังคงดำเนินอยู่และถูกปกปิดเป็นความลับ จุดจบของตัวละครเน้นย้ำให้เห็นว่า สำหรับผู้ที่เผชิญกับความสูญเสียนั้นยังคงกักขังตัวเองอยู่ในอดีตตราบเท่าที่เรื่องราวยังไม่ถูกเผยแพร่อย่างเป็นสาธารณะ ลักษณะสังนิยมนหัตถกรรมจึงเข้ามากระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านได้พิจารณาถึงการอยู่กับความทรงจำบาดแผลอย่างตระหนักรู้ รับรู้ ไม่มองข้าม ตลอดจนเพิกเฉยต่อสิ่งที่เกิดขึ้น โดยไม่มองว่าประสบการณ์สูญเสียดังกล่าวเป็นเพียงเรื่องส่วนบุคคลที่ขาดความน่าเชื่อถือ หากสังคมต้องช่วยกันปะติดปะต่อภาพเหตุการณ์อันเลวร้ายในอดีตเพื่อจดจำและเป็นบทเรียนเพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในอนาคต ตลอดจนเปิดโอกาสและให้พื้นที่ให้กับบุคคลที่ต้องเผชิญกับความทรงจำบาดแผลกลับมามีชีวิตและเชื่อมต่อกับผู้คนในสังคมได้

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์. (2557). *เรื่องเล่ากับสภาวะพลัดถิ่นในวรรณกรรมหลังยุคสงครามเย็นของนักเขียนเวียดนาม กัมพูชา และม้ง-ลาว. (ปริญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต).* คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ชุติมา ประกาศวุฒิสาร. (2552). ความเจ็บที่ส่งเสียง ผู้หญิงกับความรุนแรงทางเพศในวรรณกรรม : ไทยร่วมสมัย ใน *ความเป็นธรรมเชิงวรรณศิลป์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ชุติมา ประกาศวุฒิสาร. (2563). *หญิงร้ายในกายงาม: ความเป็นหญิงกับวิกฤตความเป็นสมัยใหม่ในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. (2559). *สำนึมหัตถ์จรรย ในงานของกาเบรียล การ์เซีย มาร์เกซ, โทนี มอร์ริสัน และวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- วีรพร นิติประภา. (2559). *พุทธศักราชอัลสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ*. (พิมพ์ครั้งแรก): มติชน.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2554). *สำนึมหัตถ์จรรยในวรรณกรรมของกาเบรียล การ์เซีย มาร์เกซ*. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abdullah, M. A. S. (2020). *Traumatic Experience and Repressed Memory in Magical Realist Novels*.
- Jeanne Delbaere-Garant. (1995). *Psychic Realism, Mythic Realism, Grotesque Realism: Variations on Magic Realism in Contemporary Literature in English*. In L. P. Z. A. W. B. Faris (Ed.), *Magical Realism: theory, history, community* (pp. 249-263). Durham AND London: Duke University Press.
- Kaplan, E. A. (2005). *Trauma culture: the politics of terror and loss in media and literature*: Rutgers University.
- Pederson, J. (2014). *Speak, Trauma: Toward a Revised Understanding of Literary Trauma Theory*. *Narrative*, 22, 333-353.
- Wendy B. Faris. (1995). *Scheherzade's Children: Magical Realism and Postmodern Fiction*. In L. P. Z. A. W. B. Faris (Ed.), *Magical Realism: theory, history, community*. Durham AND London: Duke University Press.

Zamora, L. P. (1995). Magical Romance/Magical Realism: Ghosts in U.S. and Latin American Fiction. In *Magical Realism Theory, History, Community*. Durham and London: Duke University Press.